

MGSZH

Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal

Élelmiszer és Takarmány-biztonsági Igazgatóság

Egerek távoltartása, a védekezés hatósági felügyelete az élelmiszerláncban

Zoltai Anna
osztályvezető
2012.03.07.

Élelmiszer nagyáruházak

A stylized illustration of a hand holding a microphone. The hand is rendered in shades of orange and red, with black outlines. The microphone is silver and black. The background is a vertical strip of colorful, abstract shapes in green, blue, and purple. A small blue triangle is visible in the upper left corner of this strip.

MÉDIA HÍREK- több tízezer „találat”

- „2012.01.06. 06:33
- Újra megjelentek az egerek a Tesco áruházakban
- Újra megjelentek az egerek több Tesco áruházban. A rágcsálók elszaporodását a vásárlók fényképekkel is igazolták – írja a Magyar Nemzet. A lap egyik olvasója az érdi Tesco zöldségosztályán, egy másik pedig a budaörsi Tesco tejtermékei között fotózta le a rágcsálókat. „

A mai tájékoztató értekezlet célja

- **Az élelmiszer nagyáruházakban tapasztalható egér fertőzöttség miatti hatósági álláspont ismertetése, a fogyasztói elvárások teljesítése.**
- **Helyzetértékelés:**
 - A hatósági oldalról
- **Cél egy közös, a hatékonyságot támogató gondolkodás elindítása – és a változtatás iránti hatósági elkötelezettség kinyilvánítása!**

Mik azok a kártékony biológiai szervezetek?

„Bármely biológiai szervezet,

- amelynek jelenléte nemkívánatos,
- káros hatást gyakorol az emberre,
- az emberi tevékenységére,
- az ember általa használt, vagy előállított termékekre,
- az állatokra,
- és környezetre”
- (38/2003(VII.7.)ESZCSM-FVM-KvVM r.a biocid termékek előállításának és forg..)

Kártevők jelentősége

- **Az élelmiszerek állati kártevői sokmilliós gazdasági kárt okoznak**
 - Megrágják, összepiszkolják, szőrrel, tollal, ürülékkel stb. szennyezik az élelmiszereket
 - Ha az élelmiszerkészlet 10-20 %-át a rágcsálók elfogyasztották, a többi már annyira szennyezett, hogy emberi fogyasztásra alkalmatlan.
 - A rágcsálással okozott kár az elfogyasztás miatti kárnál jelentősebb lehet.

Kártevők jelentősége

- **Fertőzéseket terjesztenek**
 - Rágcsálók gyakran zoonotikus kórokozók hordozói
 - Az egér és patkány pl, vizelettel ürülékkel, testvéladékkal üríti a kórokozókat
 - Pl. Salmonella, dysenteria, hastyphus, parathyphus, pestis, leptospirosis, trichinella, tularemia, malleus, lyssa, brucellosis, lépfene stb....
 - Fertőzések terjesztői a madarak is
- **Állatjárványokban fertőzést terjesztenek a rágcsálók :**
 - pl sertésorbánc, baromfipestis.

Jelentőségük tehát

- **Gazdasági**
- **Járványügyi**
- **Közegészségügyi**
- **Munkaegészségügyi**
és
- **Élelmiszerbiztonsági kérdés!**

▶ Helyzetkép

- Legtöbb jelzés az élelmiszer nagyáruházakból érkezik.
- Az élelmiszerlánc egyéb területeinek, különösen a kis élelmiszer üzletek és vendéglátó helyek fertőzöttsége alacsonyabb.

–MI ENNEK AZ OKA?

MI ENNEK AZ OKA?

▶ Egyes kérdésekre a nagy és kis üzletek közötti különbségek sok részletben választ adnak.

Elhelyezkedés

Épületszerkezet

Technológia

Forgalom mérete

Védekezés rendszere

1998. évi XXVIII. Törvény az állatok védelméről és kíméletéről

A kártevők irtására a törvény nem vonatkozik! A kártevőirtást, mint az állat életének elfogadható okból történő kioltását külön nevesíti.

11. § (1) Az állat életét elfogadható ok vagy körülmény nélkül kioltani nem szabad.

Elfogadható oknak, körülménynek minősül:

az élelmezési cél vágóállat esetében,

a prém termelése,

az állományszabályozás,

a gyógyíthatatlan betegség, illetve sérülés,

a fertőző betegségek felszámolása, az azok elleni véd.,

a kártevők irtása,

a másként el nem hárítható támadás megakadályozása,

a tudományos kutatás,

közegészségügyi veszély elhárítása.

Állandóan felmerülő kérdés, hogy irtásról, vagy védekezéstről kell gondoskodni

- **Az irtásról gondoskodás nem elegendő,**
- **az irtás egy eszköz a fertőzöttség szinten tartásában,**
- **Hangsúly a védekezésen van, amivel cél a mentesség fenntartása és annak hiteles igazolása, bizonyítása.**

**38/2003(VII.23.) ESZCSM-FVM-KvVM
r. a biocid termékek előállításnak és
forgalomba hozatalának feltételeiről:**

kimondja, hogy:

Védekezés: az egészségügyi kártevők megtelepedésének és elszaporodásának meggátlása, valamint életfolyamataik megzavarása, illetőleg a kártevők csalogatása vagy távoltartása (riasztása), elpusztítása (rovar és rágcsálóirtás, együtt egészségügyi kártevőirtás)

Védekezés

- **Eredményes védekezés alapja a kártevők életmódjának ismerete**
- **Ehhez kell a megfelelő módszert, eljárásokat kiválasztani**

Védekezés

- **Komplex feladat –vállalkozói felelősség**
- **Megelőzni a bejutást (csapdázás, épületkiképezés, csatorna zárók, üzemelési szabályok betartása)**
- **Megelőzni a megtelepedést (Rend, takarítás, tisztaság, zsúfoltság mentesség, búvóhely felszámolás, hulladék kezelés,**
- **Monitorozni – folyamatosan!!!!**
 - A behurcolás kockázata nagy
 - Figyelő berendezések, csapdák alkalmazása
- **Időben hatékonyan beavatkozni**
 - Integrált irtás
 - **Az irtás és monitorozás nem veszélyeztetheti az élelmiszerbiztonságot!**
- **CÉL: MENTESSÉG FENNTARTÁSA!!!!!!!!!!!!**

852/2004/EK

- **Az élelmiszerek megfelelőségéért az élelmiszervállalkozó felelős.**
- **Biztosítaniuk kell az alaptermékek védelmét az állatok és kártevők okozta szennyeződések megakadályozására.**

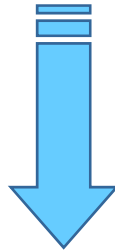
IX. fejezet: Az élelmiszerekre alkalmazandó rendelkezések

- 4. Megfelelő eljárásokat kell bevezetni a kártevők elleni védekezésre.**

Hatósági ellenőrzés

Célja:

- **Élelmiszer-biztonság fenntartása**
- **A fogyasztói bizalom megőrzése**
- **Szükség esetén a vállalkozók jogkövető magatartásának kikényszerítése**
- **Ellenőrzés áll:**
 - Szemléből
 - Dokumentumok átvizsgálásából,
 - A szemle és a dokumentumok együttes értékeléséből
 - Esetleg mintavételből (entomológiai vizsgálatra)

Hatósági ellenőrzés kérdései 1.

- **Műszakilag** olyan állapotban van-e a létesítmény, hogy kellően akadályozott a kártevők bejutása és szaporodása?
 - udvar és kültéri létesítmények,
 - Kerítés, épület körüli betonsáv, nyílászárók, faláttörésesek, zsilipek stb.
 - összes beltéri létesítmény kialakítása

Hatósági ellenőrzés kérdései 2.

- Megfelelő-e a szabadba nyíló **nyílászáró** szerkezetek záródása:
 - Működőképesek és hatékonyak-e a légfüggönyök?
 - A szellőztetésre használt nyílászáró szerkezetekre felszereltek-e rovarhálót
 - azok sértetlen állapotúak-e?

Hatósági ellenőrzés kérdései 3.

- Készült-e **terv** a rovarok,-rágcsálók,- és madarak elleni védekezésre?
 - Milyen időszakra vonatkozik (1/4, 1/2, teljes év?)
 - Figyelembe veszi-e az évszakokat?
 - pl. télen nincs légy, késő ősszel jellemző a rágcsálók épületekbe való fokozott behúzódása, stb.?
 - Figyelik-e az élelmiszereket?
 - **Olyan-e** az élelmiszer kezelés, tárolás **technológia**, a teljes láncban, hogy az élelmiszerben szaporodást gátolja: pl müzli, magok, aszalványok stb. –hűtés, temperálás

Hatósági ellenőrzés kérdései 4.

- **Ki végzi** a rovar,-és/vagy rágcsálóirtást (létesítmény, vagy külső vállalkozó/ás)?
 - Erre kiképzett személy
 - Saját munkatárs - oktatása megtörtént?
- Engedélyezett szerekekkel történik az irtás?
- Az „**irtás**” megelőző, vagy tényleges?
- Mi történik az **elhullott** kártevőkkel?
- Ilyenkor az **élelmiszer védelme** megvalósul-e?

Hatósági ellenőrzés kérdései 5.

- Az irtásról készül-e jegyzőkönyv vagy feljegyzés? (ki mit mikor, mivel stb.)
- A rágcsálóirtással és monitorozással kapcsolatban készült-e **térkép**, terv, feljegyzés?

Hatósági ellenőrzés kérdései 6.

- **A rágcsáló etető dobozok:**
 - számozottak-e, egyezés a térképpel?
 - kiszóródhat-e a vegyszer?
 - doboz, vegyszer, csapda stb. kihelyezése veszélyeztetheti-e az élelmiszereket?
- **A dobozok, csapdák tartalmának ellenőrzése, tisztítása, karban tartása :**
 - milyen gyakorisággal ,
 - ki végzi az ellenőrzést (beosztás),
 - készül-e róla feljegyzés?

Hatósági ellenőrzés kérdései 7.

- **Ha** a dobozok tartalmának ellenőrzésekor gyanú merül fel kártevők jelenlétére (pl. lábnyom, rágásnyom, takarmányfogyás, stb.) **milyen intézkedés** történik?
 - vizsgálják-e az élelmiszereket?
 - mit tesznek az élelmiszerral?
 - mit tesznek az élb. helyreállítására?
 - van-e hatékonyság kontroll?
 - dokumentálják-e az intézkedést?
- Erre az esetre történik-e utalás a rovarok és rágcsáló elleni védekezési tervben?

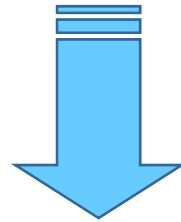
Hatósági ellenőrzés kérdései 8.

- Rendelkeznek-e a felhasznált rágcsálóirtó **anyagokra vonatkozó dokumentációval?**
- Szerepel-e ezekben, **hogyan kell felhasználni?**
- A felhasználási előírásoknak **megfelelően alkalmazzák-e** a mentesítő anyagokat?
- **I és II kategóriájú szer** esetén történik-e bejelentés az ÁNTSz felé?

Hatósági intézkedés

- **Intézkedési kötelezettség van:**

- **élelmiszer szennyezettség észlelésekor**
- **kártevők jelenlétének, nyomainak észlelésekor**
- **védekezés dokumentumainak hiányosságainál!**

Intézkedés célja:

- **Az élelmiszerbiztonság helyreállítása,**
- **a szennyezett, vagy szennyezettség gyanús élelmiszer elfogyasztásának megakadályozása,**
- **a fertőzésveszély elhárítása,**
- **a kártevő mentesség megteremtése.**

Intézkedés irányul

élelmiszerekre

zárolás

forgalomból
kivonás

megsemmisítés

létesítményre, tevékenységre

mentesség
megteremtése

tevékenység
korlátozás

felelős vállalkozásra

figyelmeztetés ,
lánc felügyeleti
bírság

Jogháttér

- **2008 évi XLVI Tv.**
- **„... élelmiszerlánc- felügyeleti szerv ellenőrzi a „Jó Higiéniai Gyakorlatot”a felhasznált tisztító fertőtlenítő szerek, fertőtlenítő eljárások megfelelőségét, beleértve a rovar- és rágcsálóirtást is.”**

Jogháttér

- **2/2010(I.26.) EüM.r. az egészségügyi kártevőirtó tevékenységről és engedélyezéséről**
- **„ a 2000.évi XXV tv (Kbtv) szerinti engedélyköteles egészségügyi kártevőirtó tevékenység egészségügyi gázmesteri szakképzettséggel végezhető.”**

Jogháttér

- **18/1998 (VI.3) NM r. a fertőző betegségek és a járványok megelőzése érdekében szükséges járványügyi intézkedésekről**
- 36.§ (1) fertőző betegséget terjesztő vagy egyéb egészségügyi szempontból káros rovarok és egyéb ízeltlábúak, valamint rágcsálók (együtt egészségügyi kártevők) megtelepedésének és elszaporodásának megakadályozásáról, ártalmuk megelőzéséről, távoltartásukról, rendszeres irtásukról (védekezés) gondoskodni kell.

Jogháttér

- **4/1998. EüM. r**
- 5. § ha a vizsgálat során rovar, vagy rágcsáló okozta szennyeződés előfordulására merül fel gyanú,.. úgy a vizsgálatokat abba az irányba is ki kell terjeszteni és az eredményt az élelmiszer megítélésénél figyelembe kell venni.

▶ Javaslatok, feladatok

- **Mielőbb kell a kereskedelem GHP**
 - különbség a kis és nagy üzletek között
- **Meg kell határozni a kártevő irtókkal szembeni szakmai követelményeket – eü.képesítés / OKJ ?????**
- **Jogszabály kell: ami előírja a nagyáruházakban, központi raktárakban kötelező kártevőirtó jelenlétét,**
- **Szakmai követelmények érvényesüljenek az alvállalkozói szerződésben,**
- **Rendezendő: a mentesség igazolás / munkaigazolás közötti különbség**
- **Monitorozó módszerek fejlesztése**
- **Rendezni kell a kártevő irtók jogosultságát**
 - Élelmiszerláncban tevékenykedők engedélyezése, szakmai felügyelete – élelmiszerlánc felügyeletnél, vagy hatóságok közötti adatátadás, kommunikáció
- **Hatóság képzése – jelentési rendszerek fejlesztése, láncszemléletű ellenőrzések –nyomon követés –hatékony védekezési tervek kikényszerítése**

Ellenőrzési szempontok

Köszönöm a figyelmet!